

Raport wstępny z monitoringu dla miasta Gdańska (nr monitoringu 8/42/PM)

Raport został opracowany w ramach projektu *Monitoring działań jednostek administracji rządowej i samorządowej w województwie pomorskim w kontekście realizacji praw osób z niepełnosprawnościami i dostosowania do postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych*. POWR.02.06.00-00-0042/16-00

Program Operacyjny – Wiedza Edukacja Rozwój

Priorytet: II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji

Działanie 2.6 Wysoka jakość polityki na rzecz wyłączenia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych

Spis treści

Wprowadzenie	4
Zastosowana metodologia i obszary objęte monitoringiem	6
Rekomendacje	8
Rekomendacje możliwe do wykorzystania do 02.2019	8
Przeprowadzenie monitoringu potrzeb szkoleniowych wybranych grup pracowników Miasta Gdańska w zakresie kompetencji związanych z wdrażaniem postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych w terminie do 12.2018	8
Podnoszenie do 02.2019 r. kompetencji pracowników instytucji monitorowanej w obszarach tematycznych dotyczących wdrażania i realizacji Konwencji ONZ o Prawach Osób niepełnosprawnych, związanych bezpośrednio z realizowanym projektem oraz z obsługi klienta z niepełnosprawnością poprzez udział np. w szkoleniach, spotkaniach, tematycznych i konferencjach	10
Podjęcie do 12.2018 r. próby prawidłowego zaprogramowania windy znajdującej się w budynku obsługi mieszkańców przy ul. Partyzantów w Gdańsku.	12
Rozpoczęcie opracowywania kompendium informacji o prawach, uprawnieniach i usługach oferowanych osobom z niepełnosprawnościami na terenie miasta Gdańska.	13
Rekomendacje do wykorzystania na przyszłość	15
Zwiększenie do 2025 r. dostępności przestrzeni publicznej (w szczególności budynków użyteczności publicznej) poprzez przygotowanie przyszłych modernizacji, inwestycji zgodnie z zasadami uniwersalnego projektowania lub przy zastosowaniu mechanizmów racjonalnych usprawnień	15
Zwiększanie dostępności cyfrowej stron internetowych prowadzonych przez Instytucję w terminie do 2025r	18
Kontynuowanie, a w miarę możliwości rozszerzanie do 2025 r. stosowania klauzul społecznych w zamówieniach publicznych	21
Wspieranie organizacji pozarządowych realizujących działania kierowane do osób z niepełnosprawnościami i ich otoczenia w perspektywie kolejnych lat	24
Podjęcie do 2020 r. działań mających na celu zwiększenie udziału osób z niepełnosprawnościami w życiu kulturalnym, rekreacyjnym, sportowym i wypoczynku	25
Podjęcie do 2025 r. działań mających na celu umożliwienie uczestnictwa w konsultacjach społecznych jak najszerszej grupie osób z niepełnosprawnościami.	27
Stan faktyczny	30
Podsumowanie	35
Załączniki	37

**Fundusze
Europejskie**
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Załącznik nr 1: Potwierdzenie odbioru raportu przez Instytucję Monitorowaną.	37
Załącznik 2. Lista materiałów źródłowych.....	38

Wprowadzenie

Konwencja o Prawach Osób Niepełnosprawnych to pierwszy dokument prawny rangi międzynarodowej, który wraz z Protokołem Fakultatywnym został przyjęty przez Organizację Narodów Zjednoczonych 13 grudnia 2006 r. 30 marca 2007 r. oba te akty prawne zostały otwarte do podpisu dla państw oraz organizacji integracji regionalnej.

Polska ratyfikowała Konwencję w 2012 r., tym samym stała się ona elementem polskiego prawodawstwa. Oznacza to, że można stosować ją bezpośrednio, czyli innymi słowy powoływać się na przepisy Konwencji w trakcie dochodzenia swoich praw, np. prawa do swobodnego poruszania się, czy też prawa do edukacji (w tym przypadku art. 20 lub art. 24).

Polska zobowiązała się do wprowadzenia niezbędnych standardów i zmian prawnych, które umożliwią osobom z niepełnosprawnościami korzystanie z praw i wolności na równi z wszystkimi obywatelami.

Polska jest obecnie niestety jednym z najszybciej starzejących się państw Unii Europejskiej. Populacja osób powyżej 65 roku życia stanowi obecnie 16% mieszkańców Polski. Prognozuje się, że w 2024 roku osiągnie 23% ludności, a w 2025 roku – 33%. Osoby z niepełnosprawnościami i seniorzy stanowią znaczną część naszego społeczeństwa. Żyją obok nas w lokalnych społecznościach, w rodzinach, korzystają na co dzień z tych samych usług i produktów. Przestrzeń publiczna wymaga więc istotnej przebudowy, aby na równych zasadach służyć wszystkim jej użytkownikom. Ideą jest podejmowanie działań z myślą o przyszłości z propozycją lepszej jakości życia dla wszystkich.

Niniejszy raport jest dokumentem, który powstał w wyniku przeprowadzonego monitoringu w instytucji. Stanowi on swego rodzaju podsumowanie dotychczasowych działań z zakresu dostępności usług i przestrzeni publicznych do potrzeb i możliwości osób z niepełnosprawnościami. W raporcie zaproponowane zostały konkretne rekomendacje, które przyczynią się do zwiększenia dostępności i poprawy jakości działań na rzecz niepełnosprawnych mieszkańców miasta Gdańska.

Zasadniczym celem prowadzonych działań jest też zwiększenie świadomości na temat praw i potrzeb osób z niepełnosprawnościami, a także upowszechnienie dobrych praktyk oraz standardów, których wdrożenie może podnieść jakość świadczonych przez instytucję usług.

Istotne jest również uwrażliwienie na różnorodność postrzegania i interpretowania barier w otoczeniu oraz kreowanie usług publicznych w sposób uniwersalny, ale i racjonalny oraz efektywny finansowo i społecznie. Ważne jest także zwrócenie uwagi na korzyści wynikające z monitorowania potrzeb osób z niepełnosprawnościami i aktywne włączanie ich we wspólne kreowanie przestrzeni społecznej.

Realizowane działania, wypracowane rekomendacje są także istotne w kontekście wprowadzanych standardów, uruchamianych programów czy planowanych zmian ustawowych, które w dużym stopniu opierają się i nawiązują właśnie do zapisów *Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych*. W dniu 23 kwietnia 2018 roku podpisano i zainaugurowano Partnerstwo na Rzecz Dostępności, w ramach uruchamianego Program Dostępność Plus. Każdy samorząd, ale i organizacje pozarządowe mogą zostać sygnatariuszem tego Partnerstwa. Od kwietnia obowiązują też *Standardy dostępności dla polityki spójności 2014-2020*. Ministerstwo Infrastruktury opracowało i promuje publikację *Standardy dostępności budynków do potrzeb osób z niepełnosprawnościami*. Aktualnie trwają prace nad „ustawą o dostępności”¹, wg planów dokument ma być gotowy do końca 2018 roku. W procesie legislacyjnym jest też projekt ustawy o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów realizujących zadania publiczne.

Uruchamiane są także projekty szkoleniowe m.in. dla służb architektoniczno-budowlanych w zakresie dostępności przestrzeni i budynków dla osób z niepełnosprawnościami. Ponadto możliwość realizacji projektów w ramach celu tematycznego: włączenie społeczne daje szanse na deinstytucjonalizację poszczególnych usług oraz wprowadzenie w środowisku lokalnym nowych rozwiązań i działań skierowanych do osób z niepełnosprawnościami. Sam udział w projekcie jest ważnym krokiem do pełniejszego zrozumienia i wykorzystania zapisów Konwencji przez jednostki samorządowe, a tym samym zwiększenia szans osób z niepełnosprawnościami na godne i niezależne życie. Ostateczny efekt uzależniony jest w dużym stopniu od wprowadzenia odpowiednich regulacji i interpretacji poszczególnych zapisów czy standardów na poziomie ogólnopolskim.

---

¹ <http://www.mii.gov.pl/strony/aktualnosci/ministerstwo-inwestycji-i-rozwoju-rozpoczyna-prace-nad-zalozeniami-do-horyzontalnej-ustawy-o-dostepnosci/> (dostęp 22.06.2018)

Zastosowana metodologia i obszary objęte monitoringiem

Monitoring prowadzony był zgodnie ze ściśle określoną przez Ministerstwo Rodziny Pracy i Polityki Społecznej Metodologią, która zakładała następujące etapy badania:

- Ankieta samooceny.
- Analiza danych zastanych.
- Wywiady z przedstawicielami otoczenia osób z niepełnosprawnościami.
- Wywiady z przedstawicielami instytucji monitorowanych.
- Przeglądy wstępne w monitorowanych instytucjach.
- Kompleksowy audyt dostępności wylosowanych budynków – spotkania monitoringowe w instytucji monitorowanej.

Monitoring był prowadzony z wykorzystaniem zróżnicowanych metod ze szczególnym zwróceniem uwagi na wiarygodność źródeł pozyskiwania informacji, dostępu do poszczególnych źródeł i możliwość udokumentowania zadań monitoringowych.

W szczególności wykorzystane zostały zgodnie z opracowaną przez MRPIPS Metodologią, następujące metody:

- badania i obserwacje bezpośrednie (np. miejsc i budynków);
- pozyskiwanie danych od personelu instytucji monitorowanej np. w formie pisemnej (m.in. elektronicznej, wypełnione ankiety, itd.), ustnej (m.in. podczas wywiadów, spotkań, rozmów, itd.);
- pozyskiwanie danych od osób niepełnosprawnych i ich otoczenia oraz innych podmiotów, które współpracują, działają na obszarze funkcjonowania instytucji monitorowanej;
- analiza dokumentacji instytucji monitorowanej i dokumentacji dotyczącej działań instytucji;
- działania analityczne - badanie związków przyczynowo skutkowych i wyciąganie z nich wniosków.

Monitoring został zrealizowany zgodnie z planem monitoringu i obejmował następujące obowiązkowe obszary:

- Dostępność budynków.
- Dostosowanie form informacji do potrzeb osób niepełnosprawnych.
- Działania na rzecz zatrudnienia osób niepełnosprawnych w instytucji.
- Działania informacyjne ukierunkowane na zwalczanie stereotypów, podnoszenie świadomości dotyczącej praw i godności osób niepełnosprawnych oraz promocji zatrudnienia osób niepełnosprawnych.
- Konsultacje społeczne w instytucji.
- Kompetencje pracowników instytucji.
- Wypełnianie obowiązków ogólnych wynikających z Konwencji.
- Dostępność informacji oraz udział w wyborach i referendach.
- Dostępność przestrzeni publicznych.
- Dostępność usług i urządzeń dla osób niepełnosprawnych.
- Dostępność wydarzeń z zakresu kultury, rekreacji, wypoczynku i sportu.
- Działania na rzecz dostępności transportu publicznego i specjalistycznego.
- Działania na rzecz usług wspierających osoby niepełnosprawne w ich samodzielności.
- Działania na rzecz zabezpieczenia praw osoby niepełnosprawnej oraz podnoszenia świadomości prawnej osób niepełnosprawnych.
- Mobilność osoby niepełnosprawnej.
- Organizacja oświaty.
- Podnoszenie świadomości i współpraca lokalna na rzecz edukacji włączającej.
- Racjonalne usprawnienia w procedurze przyjmowania wniosków i wydawania dokumentów tożsamości oraz paszportów.
- Usługi socjalne i odpowiednie warunki życia.
- Współpraca na rzecz odpowiednich warunków życia i ochrony socjalnej.

Obszarem dodatkowym dla instytucji monitorowanej była działalność rad konsultacyjnych, rad pożytku publicznego i społecznych rad ds. osób niepełnosprawnych

Rekomendacje

Poniżej przedstawione zostały rekomendacje, które są efektem przeprowadzonych działań monitoringowych. Dotyczą one poszczególnych obszarów monitoringu i podzielone zostały na dwie grupy - możliwe do wdrożenia w ciągu najbliższych miesięcy i takie, których realizacja jest bardziej złożona, wymaga rzetelnego i efektywnego opracowania i przygotowania, a także adekwatnych zasobów kadrowych i środków finansowych.

Rekomendacje możliwe do wykorzystania do 02.2019

Treść Rekomendacji	
Przeprowadzenie monitoringu potrzeb szkoleniowych wybranych grup pracowników Miasta Gdańska w zakresie kompetencji związanych z wdrażaniem postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych w terminie do 12.2018	
Adresat: Miasto Gdańsk	Priorytet: Could ²
Stan faktyczny i przyczyny wystąpienia Zmieniające się przepisy, nowe rozwiązania czy standardy związane z m.in. dostępnością (w tym realizacją założeń Konwencji) dotyczą szerokiego zakresu zadań publicznych. Wymagają też systematycznego podnoszenia kompetencji w tym obszarze. Pożądana wiedza i umiejętności w przedmiotowym zakresie uzależnione są od wielu czynników, a ich zaspokojenie wymaga doboru specjalistycznych szkoleń i poradnictwa. Analiza potrzeb szkoleniowych w szczególności związanych z przedmiotem monitoringu nie jest prowadzona systematycznie przez Instytucje. Jednostki samorządowe monitoring potrzeb realizują w oparciu o zgłaszane indywidualnie przez pracowników potrzeby lub w oparciu o system szkoleń wynikających z konkretnych regulacji. Wnioski z monitoringu potrzeb mogą być użyteczne w realizacji szkoleń jakie planowane są w ramach np. POWER 2.19 czy w ramach programu Dostępność plus. Typ specjalistów wybranych do monitoringu wynika z zebranych danych i koresponduje z zakresem planowanych zmian związanych z szeroko rozumianą dostępnością i prawami osób	

² Priorytety zgodnie z opracowaną przez MRPIPS dla Konkursu Metodologią mają na celu zapewnienie przejrzystej struktury rekomendacji są tworzone zgodnie z metodą MoSCoW.

niepełnosprawnych.

Sposób wykorzystania rekomendacji

Przeprowadzenie badania potrzeb szkoleniowych w oparciu o przygotowaną i przekazaną Instytucji krótką ankietę *online*. Kwestionariusz będzie opracowany przez Fundację. Ankietę będzie mógł wypełnić każdy pracownik z grupy specjalistów wskazanych poniżej. Monitoringiem potrzeb będą objęci wybrani pracownicy instytucji:

- pracownicy planowania przestrzennego, procesu inwestycyjno-budowlanego;
- pracownicy MOPR – związani z zadaniami realizowanymi na rzecz osób niepełnosprawnych
- pracownicy działów organizacji (promocji), odpowiedzialni m.in. za promocję, tworzenie i umieszczanie informacji na *www*..

Rolą Instytucji będzie upowszechnienie informacji wśród pracowników i zachęcenie do wypełniania anonimowej ankiety. Zebrane dane mogą być podstawą do planowania szkoleń, które w efekcie powinny wzmocnić działanie instytucji z zakresie wdrażania Konwencji i realizacji działań w sposób dostępny dla wszystkich.

Rozwiązanie będzie miało pozytywne skutki w wymiarze publicznym, społecznym i finansowym. Wzrost wiedzy i umiejętności to bardziej efektywne i skuteczne realizowanie polityk lokalnych. W wymiarze społecznym to także pozytywne zmiany związane z kreowaniem nowych użytecznych rozwiązań dostępnych dla wszystkich mieszkańców.

Treść Rekomendacji

Podnoszenie do 02.2019 r. kompetencji pracowników instytucji monitorowanej w obszarach tematycznych dotyczących wdrażania i realizacji Konwencji ONZ o Prawach Osób niepełnosprawnych, związanych bezpośrednio z realizowanym projektem oraz z obsługi klienta z niepełnosprawnością poprzez udział np. w szkoleniach, spotkaniach, tematycznych i konferencjach.

Adresat: Miasto Gdańsk

Priorytet: Could³

Stan faktyczny i przyczyny wystąpienia

Zmieniające się przepisy, nowe rozwiązania czy standardy związane z m.in. dostępnością (w tym realizacją założeń Konwencji) dotyczą szerokiego zakresu usług publicznych, wymagają też systematycznego podnoszenia kompetencji w tym zakresie.

Wiedza na temat potrzeb osób z niepełnosprawnościami poszczególnych pracowników jest zróżnicowana (w wielu przypadkach niewielka). Często pracownicy kierują się intuicją i wyczuciem, nie mając wiedzy w jaki sposób pomagać osobie z określoną niepełnosprawnością. Ponadto warto podkreślić, że zakres w jakim powinna być wdrażana Konwencja ONZ wiąże się też z ciągle zmieniającymi się przepisami prawa oraz brakiem jasnych przepisów wykonawczych na poziomie krajowym. Należy zaznaczyć, iż sytuacja ta dynamicznie się zmienia i w 2019 r. planowane jest wejście ustawy o dostępności, która swoją regulacją ma objąć szeroki wachlarz działań ją zwiększających. Taki stan rzeczy utrudnia analizę a następnie prawidłową realizację potrzeb szkoleniowych. Planowane działania związane z realizacją programu dostępność plus dają nadzieję na stworzenie przestrzeni do podnoszenia kompetencji i wykorzystywania zdobytych umiejętności w kreowaniu dostępnych dla społeczności lokalnych usług.

Sposób wykorzystania rekomendacji

Rekomendacja będzie wykorzystana poprzez udział pracownika (lub pracowników) w szkoleniu, lub innych formach podnoszących kompetencję w zakresie umiejętności wpływających na realizację zadań publicznych, w tym uwzględniający prawa osób niepełnosprawnych.

³ Priorytety zgodnie z opracowaną przez MRPIPS dla Konkursu Metodologią mają na celu zapewnienie przejrzystej struktury rekomendacji są tworzone zgodnie z metodą MoSCoW.

Działania te mogą to być szkolenia specjalistyczne wynikające z specyfiki zajmowanych stanowisk (np. dotyczące planowania uniwersalnego, realizacji projektów współfinansowanych z UE zgodnie z wytycznymi i standardami dostępności, czy związane z edukacją włączającą) czy prawidłową i fachową obsługą klienta z niepełnosprawnością.

Treść Rekomendacji

Podjęcie do 12.2018 r. próby prawidłowego zaprogramowania windy znajdującej się w budynku obsługi mieszkańców przy ul. Partyzantów w Gdańsku.

Adresat: Miasto Gdańsk

Priorytet: Could⁴

Stan faktyczny i przyczyny wystąpienia

W ramach prowadzonego monitoringu zespół monitoringowy dokonał badania dostępności wylosowanych budynków, w których działalność prowadzą poszczególne jednostki organizacyjne. Budynek, przy ul. Partyzantów, w którym znajduje się zespół obsługi mieszkańców jest wyposażony w windę.

Winda jest wyposażona w ograniczoną informację dźwiękową, bo np. nie informuje o zamykanych drzwiach, natomiast informacja dźwiękowa wskazuje, na którym piętrze się znajduje. Może być jednak myląca, gdyż znajdując się na poziomie -1 winda mówi -1, ale nie informuje, że jest tam wyjście. Natomiast znajdując się na poziomie 0 pojawia się komunikat wyjście, choć znajduje się tam zespół obsługi mieszkańców.

Sposób wykorzystania rekomendacji

Należy poprawnie zaprogramować windę.

⁴ Priorytety zgodnie z opracowaną przez MRPIPS dla Konkursu Metodologią mają na celu zapewnienie przejrzystej struktury rekomendacji są tworzone zgodnie z metodą MoSCoW.

Treść Rekomendacji

Rozpoczęcie opracowywania kompendium informacji o prawach, uprawnieniach i usługach oferowanych osobom z niepełnosprawnościami na terenie miasta Gdańska.

Adresat: Miasto Gdańsk

Priorytet: Could⁵

Stan faktyczny i przyczyny wystąpienia

Osoby z niepełnosprawnościami mają utrudniony dostęp do informacji o prawach, uprawnieniach i usługach realizowanych na ich rzecz zarówno przez instytucje, jak i organizacje pozarządowe. Brakuje miejsca, w którym informacje podane byłyby w sposób kompleksowy, syntetyczny i dostępny i zrozumiały dla przeciętnego obywatela. Język prawniczy jest niezwykle skomplikowany i niejednoznaczny. Do tego zmieniające się przepisy prawa, np. wprowadzenie na poziomie krajowym i lokalnym nowych rozwiązań związanych między innymi z Ustawą Za Życiem czy też realizowanymi programami unijnymi dodatkowo zwiększają poczucie chaosu. Informacje przekazywane osobom niepełnosprawnym często ograniczają się do rozwiązań z zakresu pomocy społecznej. Brakuje wiedzy na temat praw obywatelskich i racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami w tym zakresie. W konsekwencji osoby z niepełnosprawnością mają utrudniony dostęp do informacji i nie zawsze wiedzą, jakie wsparcie im przysługuje, ale także jakie mają prawa i obowiązki.

Sposób wykorzystania rekomendacji

Wykorzystanie rekomendacji polega na rozpoczęciu procesu opracowywania kompendium i stopniowe umieszczanie go na stronie internetowej.

Informacje, które powinny się znaleźć w opracowaniu:

- Usługi wspierające oferowane przez instytucje samorządowe (wraz z informacją o tym, komu i na jakich zasadach przysługują)
- Informacje o zasiłkach i dofinansowaniach
- Informacje o usługach realizowanych na terenie gminy i powiatu przez organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych
- Informacje o prawach osób niepełnosprawnych, w tym np. o racjonalnych usprawnieniach przy wyborach

⁵ Priorytety zgodnie z opracowaną przez MRPIPS dla Konkursu Metodologią mają na celu zapewnienie przejrzystej struktury rekomendacji są tworzone zgodnie z metodą MoSCoW.

- Informacje o procedurach obsługi osób z niepełnosprawnościami w instytucjach/zastosowanych racjonalnych usprawnieniach.

Pierwszym etapem działania jest umieszczenie informacji o usługach oferowanych przez instytucje samorządowe.

Takie rozwiązanie funkcjonuje np. w Gminie Gniew⁶.

W konsekwencji zastosowania rozwiązania osoby z niepełnosprawnościami będą miały pełniejszą wiedzę o oferowanym im wsparciu, a także o tym w jaki sposób samorząd dba o możliwość realizacji ich praw obywatelskich.

Pamiętać należy, aby kompendium było przygotowywane w dostępnej formie dla osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami i publikowane na dostępnej stronie internetowej.

---

⁶ <https://www.gniew.pl/760,niepelnosprawni>

Rekomendacje do wykorzystania na przyszłość

Treść Rekomendacji

Zwiększenie do 2025 r. dostępności przestrzeni publicznej (w szczególności budynków użyteczności publicznej) poprzez przygotowanie przyszłych modernizacji, inwestycji zgodnie z zasadami uniwersalnego projektowania lub przy zastosowaniu mechanizmów racjonalnych usprawnień.

Adresat: Miasto Gdańsk

Priorytet: Won't⁷

Stan faktyczny i przyczyny wystąpienia

Stan faktyczny i przyczyny wystąpienia stanu faktycznego: Bariery architektoniczne występujące w budynkach wynikają z wielu czynników. Zmieniające się regulacje prawne, zastosowane rozwiązania uniemożliwiające modernizację zapewniającą dostępność, ograniczone możliwości adaptacyjne budynków. Na koniec najważniejsze, czyli dostępność środków finansowych to najczęściej wskazywane czynniki związane z występującymi barierami. Przyczyny leżą też w regulacjach prawnych, niejasnościach interpretacyjnych oraz w braku sankcji za nieprzestrzeganie poszczególnych wytycznych.

Nowe wprowadzane standardy (czy też wytyczne w zakresie polityki spójności) oparte o zasady uniwersalnego projektowania gwarantują kreowanie przestrzeni dostępnej dla wszystkich.

Konwencja odnosi pojęcie uniwersalne projektowanie do takich rozwiązań, które są użyteczne dla wszystkich ludzi, w jak największym zakresie, bez potrzeby adaptacji lub specjalistycznych zmian. Termin ten odnosi się do produktów, środowisk, programów i usług, i nie wyklucza urządzeń pomocniczych dla poszczególnych grup osób niepełnosprawnych.

Sposób wykorzystania rekomendacji

Projektowanie odpowiednich warunków w przestrzeni dla zróżnicowanej grupy użytkowników jest wyzwaniem trudnym i czasochłonnym jednocześnie z uwagi m.in. na zmiany demograficzne – działaniem niezbędnym.

Planując modernizację, rozbudowę, budowę czy proces rewitalizacji przestrzeni publicznej warto rozważyć rozwiązania wychodzące poza zapisy aktualnie obowiązującego prawa

⁷ Priorytety zgodnie z opracowaną przez MRPIPS dla Konkursu Metodologią mają na celu zapewnienie przejrzystej struktury rekomendacji są tworzone zgodnie z metodą MoSCoW.

budowlanego czy innych obowiązujących przepisów i odnieść się do opisanych poniżej rozwiązań.

Opracowane standardy w planach najbliższych lat będą implementowane do aktów prawnych o charakterze powszechnie obowiązującym (pracę już trwają i w tym roku ma być przedstawiony projekt „ustawy o dostępności”⁸

<http://www.mii.gov.pl/strony/aktualnosci/ministerstwo-inwestycji-i-rozwoju-rozpoczyna-prace-nad-zalozeniami-do-horyzontalnej-ustawy-o-dostepnosci/> - dostęp 20.06.2018

<http://www.mii.gov.pl/strony/aktualnosci/ministerstwo-inwestycji-i-rozwoju-rozpoczyna-prace-nad-zalozeniami-do-horyzontalnej-ustawy-o-dostepnosci/> - dostęp 22.06.2018.

Powyżej znajdują się odnośniki do **dwóch dokumentów**, w których opisane są zalecenia co do realizacji inwestycji w przestrzeni publicznej. Dokumenty dzięki przejrzystej strukturze, opisanym praktykom w użyteczny i czytelny sposób opisują możliwe do realizacji działania.

Standardy dostępności budynków do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – poradnik wydany przez Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa 2017. Link do poradnika i prezentacji:

<https://www.mii.gov.pl/strony/zadania/budownictwo/standardy-dostepnosci-budynkow-dla-osob-z-niepelnosprawnosciami-1/>

<https://budowlaneabc.gov.pl> Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju – na portalu znajduje zakładka z powyżej wymienionymi standardami.

Warto podkreślić, iż poradnik ten wpisuje się realizację postanowień takich dokumentów jak:

- „Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych” sporządzona w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169),
- Komunikat KE KOM(2010) 636 z 15 listopada 2010 r.: „Europejska strategia w sprawie niepełnosprawności 2010-2020: Odnowione zobowiązanie do budowania Europy bez barier”.

Kolejny dokument to **Standardy dostępności dla polityki spójności 2014-2020** (w szczególności R.VII. Standard architektoniczny). Standardy te od 11.04.2018 r. są załącznikiem do Wytycznych w zakresie zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w funduszach unijnych na lata 2014-2020.

Inne opracowania, które w przejrzysty i praktyczny sposób opisują przygotowanie poszczególnych typów i etapów inwestycji w sposób dostępny:

1. „Włącznik” – opracowanie powstałe na zlecenie firmy SKANSKA przez Fundację Integracja 2018: <http://www.integracja.org/wlacznik/>

⁸ <http://praca.gazetaprawna.pl/artykuly/1119371,kwiecinski-ustawa-dla-niepelnosprawnych-gotowa-do-lipca.html> (01.06.2018)

2. „Wytyczne w zakresie projektowania uniwersalnego mając na uwadze potrzeby osób niepełnosprawnych” Fundacja LAB 60+
3. „Przegląd regulacji w zakresie dostępności budynków do potrzeb osób niepełnosprawnościami” Fundacja Integracja
4. „Projektowanie bez barier - Wytyczne” K. Kowalski, wyd. Stowarzyszenie Przyjaciół Integracji.
5. „Projektowanie i adaptacja przestrzeni publicznej do potrzeb osób niewidomych i słabowidzących – zalecenia i przepisy”, PZN, Warszawa 2016.
6. „Standardy dostępności dla Miasta Stołecznego Warszawy”, Rymsza B., Kaperczak K., IBDiM, Warszawa 2015.
7. <https://www.zdiz.gdynia.pl/dokumenty/ud/standardy.pdf> standardy dostępności dla miasta Gdyni.
Podobne Standardy obowiązują także m.in w Poznaniu, Łodzi czy Koninie.

Treść Rekomendacji

Zwiększanie dostępności cyfrowej stron internetowych prowadzonych przez Instytucję w terminie do 2025r.

Adresat: Miasto Gdańsk

Priorytet: Won't⁹

Stan faktyczny i przyczyny wystąpienia

Spełnienie standardów WCAG 2.0 na określonym, m.in. w Krajowych Ramach Interdyscyplinarności, poziomie jest zadaniem pracochłonnym i czasochłonnym. Wymaga także systematycznego monitorowania jakości publikowanych dokumentów oraz dbałości o opracowanie i publikowanie treści w sposób dostępny. Według danych GUS w 2015 r. tylko 44,4% stron urzędów administracji publicznej posiadało stronę zgodną ze standardem WCAG 2.0 na poziomie AA.

Brak pełnej dostępności portali wynika zarówno z znikomego poziomu zgłaszanych przez odbiorców potrzeb nt. dostosowań czy problemów z użytkowaniem serwisów. Kluczowe są także rozwiązania legislacyjne i brak sankcji za ich nieprzestrzeganie.

Istotne jest też opracowanie dobrych praktyk i nawyków w budowaniu oraz utrzymaniu serwisu i umieszczanych w nim dokumentów w sposób dostępny.

Sposób wykorzystania rekomendacji

Rozpoczęcie procesu mającego na celu tworzenia i publikowanie informacji (dokumentów, plików, grafik, aplikacji) w sposób bardziej dostępny, z uwzględnieniem wytycznych czy standardów nt. dostępności cyfrowej i informacyjnej.

Działanie może być użyteczne dla sprawnego funkcjonowania instytucji także z uwagi na pojawiające się standardy czy plany zmian w ustawodawstwie. Aktualnie przy inwestycjach współfinansowanych z Funduszy Europejskich obowiązują *Standardy dostępności dla polityki spójności 2014-2020* (o publikowaniu informacji mówi rozdział VI. Standard cyfrowy, IV. Standard informacyjno-promocyjny). Standardy te od 11.04.2018 r. są załącznikiem do *Wytycznych w zakresie zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w funduszach unijnych na lata 2014-2020*. Odnoszą się takich obszarów jak:

⁹ Priorytety zgodnie z opracowaną przez MRPIPS dla Konkursu Metodologią mają na celu zapewnienie przejrzystej struktury rekomendacji są tworzone zgodnie z metodą MoSCoW.

cyfryzacja, transport, architektura, edukacja, szkolenia, informacja i promocja. Celem standardów jest zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami na równi z osobami pełnosprawnymi dostępu do korzystania z projektów i efektów Funduszy Europejskich. Należy podkreślić, że standardy dostępności stanowią jedno z pierwszych zrealizowanych działań zaplanowanych w ramach nowego programu rządowego **Dostępność Plus**.

W ramach tej inicjatywy planowane są szkolenia i wsparcie jednostek administracji w zwiększaniu dostępności usług i przestrzeni.

Zaznajomienie się z standardami, wykorzystanie poszczególnych w codziennej praktyce, czy przygotowanie własnych rozwiązań na bazie wytycznych może być użyteczne w funkcjonowaniu instytucji w najbliższym horyzoncie czasowym, także z uwagi na zmiany jakie mogą nastąpić w związku z przyjęciem – na dzień dzisiejszy projektu ustawy o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów realizujących zadania publiczne (nr projektu UC126). W ramach projektu ustawy dostępność należy rozumieć jako zasady i techniki, jakie powinno się stosować przy projektowaniu, tworzeniu, utrzymywaniu i aktualizowaniu stron internetowych oraz aplikacji mobilnych, tak by były one bardziej przystępne dla użytkowników. Stosownie do postanowień rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności publiczne serwisy internetowe powinny być w pełni dostępne do końca maja 2015r. Według danych GUS w 2015 r. tylko 44,4% stron urzędów administracji publicznej posiadało stronę zgodną ze standardem WCAG 2.0 na poziomie AA. Natomiast wg badań przeprowadzonych w 2017 roku przez Fundację Widzialni procent ten wynosi 47,8% z badanej próby (<http://widzialni.org/wyniki-raportu-dostepnosci-2017,new,mg,6,306>). Dokumenty te opierają się na międzynarodowych wytycznych [Web Content Accessibility Guidelines 2.0](#) (aktualnie 05.06.2018 opublikowane zostały wytyczne WCAG2.1 <https://www.w3.org/TR/WCAG21/>) oraz dobrych praktykach wypracowanych w środowiskach lokalnych.

Użyteczne informacje na temat dostępności cyfrowej można znaleźć m.in. na:

<http://www.pad.widzialni.org/> - wiele użytecznych poradników oraz zasoby do pobrania, platforma e-learningowa

<https://dostepny.joomla.pl/> - wiele użytecznych poradników oraz zasoby do pobrania.

<http://widualni.org/container/metodologia-badania-dostepnosci-stron-www.pdf>

<http://widualni.org/publikacje,m,mg,11,5> – publikacje tematyczne Fundacji w tym raporty dostępności.

<http://niepelnosprawni.pl/ledge/x/249472> Podręcznik „Dostępność serwisów internetowych”

<https://www.nik.gov.pl/plik/id,10057,vp,12366.pdf> – raport NIK z kontroli dostępności stron internetowych, 2015.

<http://wcag20.widualni.org/> - podstawowe informacje nt międzynarodowych wytycznych [Web Content Accessibility Guidelines 2.0](#).

Treść Rekomendacji

Kontynuowanie, a w miarę możliwości rozszerzanie do 2025 r. stosowania klauzul społecznych w zamówieniach publicznych.

Adresat: Miasto Gdańsk

Priorytet: Could¹⁰

Stan faktyczny i przyczyny wystąpienia

Pomimo, iż instytucja monitorowana nie ma obowiązku stosowania w zamówieniach publicznych klauzul społecznych to w niektórych wypadkach je stosuje.

Należy pamiętać, iż sejm 22 czerwca 2016 r. uchwalił nowelizację ustawy - Prawo zamówień publicznych. Bardzo obszerne zmiany wymusiły na nas dyrektywy unijne. Jeden z poprawianych obszarów to klauzule społeczne. Narzędzie to ma działać na rzecz zmiany, nad którą pracuje też wiele organizacji, pomagając osobom bezrobotnym czy niepełnosprawnym. Zamówienia dla podmiotów ekonomii społecznej

Art. 22 ustawy zawiera klauzulę nazywaną klauzulą zastrzeżoną. Klauzula ta pozwala zamawiającemu ograniczyć krąg podmiotów, które będą konkurować o zamówienie. Klauzula wyróżniała do tej pory podmioty zatrudniające niepełnosprawnych i stawiała wysokie wymaganie (50 proc. zatrudnionych osób niepełnosprawnych). Nowelizacja poszerza krąg wykluczonych i jednocześnie zmniejsza wymagany poziom ich zatrudnienia.

Po wejściu w życie nowych przepisów zamawiający będzie więc mógł zastrzec, że o udzielenie zamówienia mogą ubiegać się wyłącznie zakłady pracy chronionej oraz inni wykonawcy, których działalność obejmuje społeczną i zawodową integrację osób będących członkami grup społecznie marginalizowanych, w szczególności:

1. osób niepełnosprawnych,
2. osób bezrobotnych,
3. osób pozbawionych wolności lub zwalnianych z zakładów karnych, mających trudności w integracji ze środowiskiem,
4. osób z zaburzeniami psychicznymi,
5. osób bezdomnych,

¹⁰ Priorytety zgodnie z opracowaną przez MRPIPS dla Konkursu Metodologią mają na celu zapewnienie przejrzystej struktury rekomendacji są tworzone zgodnie z metodą MoSCoW.

6. osób, które uzyskały w RP status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą,
7. osób do 30. roku życia oraz po ukończeniu 50. roku życia, posiadających status osoby poszukującej pracy, bez zatrudnienia,
8. osób będących członkami mniejszości znajdujące się w niekorzystnej sytuacji, w szczególności będących członkami mniejszości narodowych i etnicznych.

Ustawa (po nowelizacji) stanowi o zatrudnieniu członków grup społecznie marginalizowanych i wymienia wskazane powyżej grupy, jednak ustawodawca używając określenia "w szczególności", daje możliwość poszerzenia katalogu, kładąc jedynie nacisk na te enumeratywnie wymienione w ustawie. To zamawiający określa minimalny procentowy wskaźnik zatrudnienia osób marginalizowanych. Wskaźnik ten jednak nie będzie mógł spaść poniżej 30% zatrudnionych. Art. 29 ust. 4 (po nowelizacji)

"Zamawiający może określić w opisie przedmiotu zamówienia wymagania związane z realizacją zamówienia, które mogą obejmować aspekty gospodarcze, środowiskowe, społeczne, związane z innowacyjnością lub zatrudnieniem, w szczególności (podkr. red. – fragment zmieniony nowelizacją) dotyczące zatrudnienia:

- 1) bezrobotnych w rozumieniu ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;
- 2) młodocianych, o których mowa w przepisach prawa pracy, w celu przygotowania zawodowego;
- 3) osób niepełnosprawnych w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- 4) innych osób niż określone w pkt 1, 2 lub 3, o których mowa w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2011 r. poz. 225 i 1211 oraz z 2015 r. poz. 1220 i 1567) lub we właściwych przepisach państw członkowskich Unii Europejskiej lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego."

Wykorzystanie klauzul zależy od administracji. Klauzule społeczne mogą być szansą dla przedsiębiorstw społecznych, które zatrudniają osoby mające szczególne problemy z integracją zawodową i społeczną. Wymienione w art. 22 i 29 kategorie osób marginalizowanych tworzą spółdzielnie socjalne, są też m.in. beneficjentami działań

centrów integracji społecznej.

Sposób wykorzystania rekomendacji

Wprowadzenie do przyszłych postępowań prowadzonych w trybie zamówień publicznych określić w opisie przedmiotu zamówienia związanych z wprowadzeniem wymagań z realizacją zamówienia, które mogą obejmować aspekty gospodarcze, środowiskowe, społeczne, związane z innowacyjnością lub zatrudnieniem, w szczególności dotyczące zatrudnienia:

- 1) bezrobotnych w rozumieniu ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;
- 2) młodocianych, o których mowa w przepisach prawa pracy, w celu przygotowania zawodowego;
- 3) osób niepełnosprawnych w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- 4) innych osób niż określone w pkt 1, 2 lub 3, o których mowa w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2011 r. poz. 225 i 1211 oraz z 2015 r. poz. 1220 i 1567) lub we właściwych przepisach państw członkowskich Unii Europejskiej lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego." spowoduje możliwość zwiększenia stosowania klauzul społecznych w zamówieniach publicznych.

Treść Rekomendacji

Wspieranie organizacji pozarządowych realizujących działania kierowane do osób z niepełnosprawnościami i ich otoczenia w perspektywie kolejnych lat.

Adresat: Miasto Gdańsk

Priorytet: Won't¹¹

Stan faktyczny i przyczyny wystąpienia

Wiele zadań publicznych w tym skierowanych do osób z niepełnosprawnościami realizowanych jest m.in. przez organizacje pozarządowe. Taka współpraca i podział obowiązków z uwagi na posiadane zasoby jest najbardziej optymalnym rozwiązaniem. Ponadto organizacje pozarządowe działające na rzecz osób z określoną niepełnosprawnością mają fachową wiedzę związaną z ich potrzebami i możliwościami.

Sposób wykorzystania rekomendacji

Zapewnienie finansowych i pozafinansowych form wsparcia podmiotów które działają na rzecz osób z niepełnosprawnościami w społeczności lokalnej.

Premiowanie rozwiązań stawiających na zwiększanie dostępności oraz budowanie trwałych mechanizmów wsparcia

Analiza dotychczasowych rozwiązań w kontekście wprowadzenia zmian np. w finansowaniu poszczególnych form wsparcia, np. projekty wieloletnie.

Jednocześnie warto opracować standardy dotyczące dostępności usług zlecanych przez samorząd a wykonywanych przez organizacje pozarządowe. Pozwoli to na jasne i przejrzyste zasady współpracy.

¹¹ Priorytety zgodnie z opracowaną przez MRPIPS dla Konkursu Metodologią mają na celu zapewnienie przejrzystej struktury rekomendacji są tworzone zgodnie z metodą MoSCoW.

Treść Rekomendacji

Podjęcie do 2020 r. działań mających na celu zwiększenie udziału osób z niepełnosprawnościami w życiu kulturalnym, rekreacyjnym, sportowym i wypoczynku.

Adresat: Miasto Gdańsk

Priorytet: Won't¹²

Stan faktyczny i przyczyny wystąpienia

Jednym z zadań do realizacji przez jednostki instytucji samorządowych jak ośrodki kultury, sportu, edukacji w ramach przedmiotowej działalności jest organizacja różnych imprez np. koncertów, przedstawień ulicznych, festynów, pikników, kiermaszy oraz innych otwartych wydarzeń w obszarze kultury. Zasady i sposób ich przeprowadzenia regulują różne przepisy, jednak nie ma szczególnych wskazań co do włączania osób z niepełnosprawnością jako uczestników aktywnych tych imprez/wydarzeń, jak też konieczności dostosowania funkcjonalnego samych wydarzeń dla osób z niepełnosprawnością. Nie ulega wątpliwości, że zastosowanie „przyjaznych” rozwiązań pozwala osobom z niepełnosprawnością (o zróżnicowanych dysfunkcjach) na korzystanie z wydarzeń kulturalnych o charakterze masowym, jak i zwykłym. Osoby z niepełnosprawnością to grupa odbiorców, która posiada bardzo ograniczony dostęp do wydarzeń, ale dzięki zastosowaniu dodatkowych rozwiązań, znacząco poszerza się ich możliwości w tym zakresie.

Należy pamiętać, że również Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych nakłada na państwa obowiązek podjęcia odpowiednich środków w celu zapewnienia udziału ON w życiu kulturalnym, rekreacji, wypoczynku i sporcie (artykuł 30).

Sposób wykorzystania rekomendacji

Proponowane działanie zakłada organizację imprez/wydarzeń kulturalnych w formach „przyjaznych” dla OzN. W ramach tego rozwiązania jednostka zapewniałaby możliwość skorzystania osobom z dysfunkcjami z wydarzeń, zarówno w aspekcie organizacyjnym, jak i mentalnym. Realizacja zadania związanego z organizacją nie wymaga od organizatora ponoszenia dodatkowych wysokich kosztów. Istotny jest właściwy dobór form organizacji, uwzględniający, czy miejsca np. posiadają odpowiednie udogodnienia w zakresie dostępności. Wydarzenia mogą być organizowane przez jednostkę samodzielnie lub w partnerstwie z innymi podmiotami. Potencjalnymi partnerami jednostki podczas realizacji tego zadania mogą być organizacje pozarządowe, zarówno lokalne, jak i ogólnopolskie,

¹² Priorytety zgodnie z opracowaną przez MRPIPS dla Konkursu Metodologią mają na celu zapewnienie przejrzystej struktury rekomendacji są tworzone zgodnie z metodą MoSCoW.

działające na rzecz osób z dysfunkcjami. Możliwe jest w procesie zlecania jednostkom zewnętrznym wprowadzenie stosownych obligatoryjnych zapisów wymogów organizacji wydarzeń promujących i zachęcających do stosowania usprawnień na rzecz włączania osób z niepełnosprawnością w organizowane wydarzenia kulturalne. Zapisy te powinny dotyczyć dostosowania i umożliwianie osobom z niepełnosprawnością brania aktywnego udziału w koncertach czy wydarzeniach kulturalnych.

Treść Rekomendacji

Podjęcie do 2025 r. działań mających na celu umożliwienie uczestnictwa w konsultacjach społecznych jak najszerszej grupie osób z niepełnosprawnościami.

Adresat: Miasto Gdańsk

Priorytet: Won't¹³

Stan faktyczny i przyczyny wystąpienia

Wprowadzenie szerokiego kręgu osób uczestniczących w procesie konsultacji społecznych odpowiada na potrzebę dotarcia do środowiska osób z niepełnosprawnością.

Artykuł 1 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych stwierdza jasno, iż celem jest zapewnienie pełnego i równego korzystania ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności przez wszystkie osoby niepełnosprawne.

W preambule Konstytucji RP jasno stwierdzone jest, iż prawa podstawowe oparte są na poszanowaniu wolności i sprawiedliwości, współdziałaniu władz, dialogu społecznym oraz na zasadzie pomocniczości umacniającej uprawnienia obywateli i ich wspólnot.

W wielu przypadkach niepełnosprawność uniemożliwia korzystanie ze swych praw do wpływu oraz wyrażania swoich opinii w życiu publicznym, które są zagwarantowane zarówno przez Powszechną deklarację praw człowieka jak i Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej. Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych w artykule 4 wyraźnie stwierdza, iż kraje ratyfikujące ten dokument zobowiązują się do pełnej realizacji wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności wszystkich osób niepełnosprawnych bez jakiegokolwiek dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność.

Artykuł 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 Kwietnia 1997 roku stwierdza, iż nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny.

Artykuł 9 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych stwierdza, iż państwa ratyfikujące podejmą odpowiednie środki w celu zapewnienia osobom z niepełnosprawnością, na zasadzie równości z innymi osobami, dostępu do informacji i komunikacji, w tym technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych, a także do innych urządzeń i usług, powszechnie dostępnych lub zapewnianych. Środki te stosują się między innymi do informacji, komunikacji i innych usług, w tym usług elektronicznych i służ ratowniczych.

Artykuł 19 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych stwierdza, iż państwa ratyfikujące zobowiązane są do podjęcia skutecznych i odpowiednich środków w celu

¹³ Priorytety zgodnie z opracowaną przez MRPIPS dla Konkursu Metodologią mają na celu zapewnienie przejrzystej struktury rekomendacji są tworzone zgodnie z metodą MoSCoW.

ułatwienia osobom z niepełnosprawnością pełnego korzystania ze swojego prawa do życia w społeczeństwie, dokonywania wyborów na równi z innymi osobami oraz zapewnienia im pełnego włączenia i udziału w społeczeństwie.

Artykuł 21 Powszechnej deklaracji praw człowieka z 10 grudnia 1948 r. stwierdza, iż każdy człowiek ma prawo do uczestnictwa w rządzeniu swym krajem i do równego dostępu do służby publicznej.

Spis zasad, które można by przytoczyć jest niezwykle obszerny i zapewne znalazłoby się w nim miejsce również dla zasady suwerenności narodu, samorządu i społeczeństwa obywatelskiego.

Sposób wykorzystania rekomendacji

Osoby z niepełnosprawnością tak jak każdy inny obywatel RP ma prawo do kształtowania polityki publicznej, na którą wpływ mają konsultacje społeczne.

Konsultacje społeczne są ważnym elementem planowania przestrzennego, szczególnie na poziomie samorządowym. Aby przeprowadzić dobre i efektywne konsultacje społeczne, należy zaprosić do nich wszystkich mieszkańców miasta lub gminy oraz zainteresowane instytucje, organizacje NGO czy podmioty gospodarcze. Często władze samorządowe nie zdają sobie sprawy, że sposób informowania o planowanych konsultacjach czy miejsce spotkań mogą ograniczyć możliwości uczestnictwa pewnych osób lub grup społecznych m.in. osób niepełnosprawnych

Bardzo istotnym elementem organizacji konsultacji społecznych jest odpowiednie poinformowanie o nich mieszkańców.

konsultacje społeczne przebiegałyby według schematu:

1. Zamieszczenie informacji na stronie www odpowiednio dostosowanej dla osób z niepełnosprawnością spełniającej standardy WCAG 2.0 o terminie konsultacji społecznej, wraz z powiadomieniem organizacji zrzeszających osoby niepełnosprawne. Ogłoszenia na stronie internetowej powinny być dostosowane także dla osób słabo widzących lub niewidomych (możliwość zmiany czcionki na większą lub systemu kolorów np. czarno-biała wersja kolorystyczna portalu, ogłoszenia głosowe) oraz osób niesłyszących np. poprzez zamieszczanie informacji w polskim języku migowym. Zamieszczane dokumenty powinny być publikowane w

dostępnej formie umożliwiającej wyszukiwanie i łatwej do przeglądania. Powszechne umieszczanie skanów dokumentów papierowych jest przykładem złej praktyki stosowanej przez gminy. W tym terminie dostępne w BIP był zarówno projekt konsultowanego dokumentu, jak i formularz konsultacyjny w wersji edytowalnej, służący zgłaszaniu uwag, na pewno nie zamieszczaniu informacji w formie skanów zapisanych jako pliki pdf, które są niedostępne dla programów czytających. Ponadto zamieszczenie na stronie zaproszenia do udziału w konsultacjach społecznych w języku migowym, wraz z Syntezą raportu w języku migowym,

2. Zbieranie uwag w postaci papierowej i elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego, organizacja minimum 2-3 spotkań konsultacyjnych w zależności od wielkości instytucji i zasięgu działania. Spotkania prowadzone było w języku zrozumiałym, z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej oraz np.; z udziałem tłumaczy migowych, w miejscach dostosowanych architektonicznie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. wybierając miejsce konsultacji społecznych należy pamiętać, aby były one przystosowane dla osób niepełnosprawnych. Niezbędne są windy i podjazdy do budynków, szerokie drzwi i korytarze, odpowiednie miejsca parkingowe – słowem: wszelkiego typu udogodnienia zapewniające swobodne przemieszczanie się osobom z różnymi dysfunkcjami. Warto także na odległość od przystanku komunikacji miejskiej, czytelne dojście do budynków czy oznaczenia alfabetem Braille’a i komunikaty głosowe. Aby spotkanie konsultacyjne było w pełni dostępne należy je tłumaczyć na język migowy

Stan faktyczny

W tej części przedstawione są wybrane informacje zidentyfikowane w oparciu o odpowiedzi na pytania z poszczególnych obszarów tematycznych określonych w Metodologii prowadzenia monitoringu.

Analizując funkcjonowanie Instytucji w aspekcie postanowień Konwencji należy brać pod uwagę nie tylko działania podejmowane bezpośrednio przez instytucję, ale także przez inne podmioty, które mają realny wpływ na jakość życia społeczności lokalnej (np. inne jednostki samorządowe czy organizacje pozarządowe). W aspekcie usług kierowanych do osób niepełnosprawnych istotne jest też otoczenie danej instytucji i dostępność usług wspierających, opiekuńczych, aktywizujących w sąsiednich samorządach. Całość działań, inicjatyw i gotowość do współpracy międzysektorowej oraz przepływ informacji wydają się być kluczem do sukcesu, którym będzie zarówno kreowanie dostępnej przestrzeni oraz usług jak i zwiększenie aktywności osób z niepełnosprawnościami.

Gdańsk jest miastem na prawach powiatu i zajmuje powierzchnię 261,96¹⁴ km². Na jego terytorium zamieszkuje 464 254¹⁵ mieszkańców. Za zadania z zakresu pomocy społecznej zlecone poszczególnymi ustawami odpowiada Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie. Do jego zadań należy między innymi obsługa programu aktywny samorząd, którego celem jest zwiększenie szans osób z niepełnosprawnością do samorealizacji w życiu zawodowym, społecznym jak i w dostępie do edukacji. Ponadto Gminny Ośrodek Pomocy Rodzinie jako zadania zlecone przez Państwowy fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych dedykuje wiele projektów, których celem jest wspieranie osób z niepełnosprawnością w ich codziennym funkcjonowaniu. Dzięki takim projektom organizacje pozarządowe świadczą usługi asystenckie osobom z zaburzeniami psychicznymi jak i głuchoniewidomym. co istotne, od momentu podpisania przez Polskę Konwencji ONZ o Prawach osób Niepełnosprawnych miasto Gdańsk angażowało się na rzecz jej ratyfikacji, a potem pełnego wdrażania. Prowadziło szereg kampanii informacyjnych, organizowało

---

¹⁴ Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym 2010 r.:

<https://web.archive.org/web/20140507163433/http://stat.gov.pl:80/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/powierzchnia-i-ludnosc-w-przekroju-terytorialnym-w-2013-r-,7,10.html>

¹⁵ W oparciu o dane GUS: <http://demografia.stat.gov.pl/bazademografia/Tables.aspx>

konferencje, jak również odnosi się do jej zapisów w swoich strategicznych dokumentach. Bezpośrednie zapisy można znaleźć w Strategii Miasta Gdańska i w strategii na rzecz zwalczania programów społecznych. Upowszechnianie zapisów Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych jest wymienione w programie współpracy z organizacjami pozarządowymi. Pośrednie odniesienie do zapisów Konwencji poprzez właściwą interpretację przepisów krajowych można znaleźć w Powiatowym Programie Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2015-2020 (Uchwała RMG nr XV/419/15 z 29 października 2015 r./oraz w Modelu na Rzecz Równego Traktowania (Uchwała RMG nr LV/1566/18 z 28 czerwca 2018r.)

Instytucja monitorowana prowadziła szereg działań informacyjnych na rzecz zwiększania świadomości na temat praw i wolności osób z niepełnosprawnością. Warto jednak w przyszłości zwiększać liczbę informacji nt. nowych działań związanych z prawami osób z niepełnosprawnościami, w tym z wprowadzanymi zmianami, a także z działaniami i sukcesami środowiska. Według danych GUS w 2015 r. tylko 44,4% stron urzędów administracji publicznej posiadało stronę zgodną ze standardem WCAG 2.0 na poziomie AA. Natomiast wg badań przeprowadzonych w 2017 roku przez Fundację Widzialni procent ten wynosi 47,8% z badanej próby. Jednostkę można zaliczyć do grona podmiotów dbających o dostępność cyfrową. W kontekście dbałości o pełną dostępność należy pamiętać o zasadach przygotowania i publikowania dostępnych dokumentów na stronie (dotyczy w szczególności grafik, plików skanowanych oraz plików w formacie pdf). Przygotowanie i publikowanie dokumentów dostępnych pozwolą utrzymać na odpowiednim poziomie dostępność witryny i ułatwi osobom z niepełnosprawnościami wyszukiwanie informacji.

W kontekście dostępności architektonicznej w budynkach instytucji zastosowano rozwiązania niwelujące częściowo występujące bariery architektoniczne. Analiza wyników monitoringu, rozważenie wprowadzenia nowych procedur czy niwelowanie przy okazji remontów tzw. „małych barier architektonicznych” poprawi dostępność przestrzeni publicznej. Warto także zadbać o to, aby nowe budynki projektowano zgodnie z zasadami uniwersalnego projektowania. Należy zauważyć, że Gdański Urząd Pracy zapewnia dostęp do informacji o ofertach pracy i usługach osobom niepełnosprawnym poprzez:

- udogodnienia na stronie internetowej (możliwość zwiększania czcionki, przełączenie strony na wersję dla niedowidzących)
- udostępnienie stanowisk komputerowych z regulowaną wysokością monitora dla osób poruszających się na wózku inwalidzkim

nowoczesny system tłumacza migowego "Tok Tu Tok", czym wyróżnia się na tle innych instytucji monitorowanych. Ponadto łączny **wskaźnik zatrudnienia** osób niepełnosprawnych w Instytucji oraz jednostkach organizacyjnych **jest równy, bądź wyższy niż 6%**.

W trakcie naboru na wolne stanowiska urzędnicze w Instytucji upublicznia się informację o osiągnięciu lub nie 6% wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

Miasto Gdańsk **monitoruje potrzeby mieszkańców w zakresie dostępności przestrzeni publicznych co jest rzadkością wśród instytucji monitorowanych**. Biuro Rozwoju Gdańska poddaje opiniowaniu mieszkańców wszystkie plany zagospodarowania przestrzennego pod kątem potrzeb mieszkańców, także osób niepełnosprawnych. Organizując wydarzenia z zakresu kultury, rekreacji, wypoczynku i sportu warto zadbać o to by w zależności od charakteru wydarzenia były one w poszczególnych obszarach dostępne dla różnych grup osób z niepełnosprawnościami. Aktualnie wiele wydarzeń począwszy od sposobu informowania po zapewnienie dostępu podczas samego wydarzenia organizowanych jest w sposób utrudniający swobodny (dostępny) udział osobom z niepełnosprawnościami (np. brak dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową toalet podczas imprez plenerowych). Instytucja jako jedna z niewielu posiada pełnomocnika ds. osób niepełnosprawnych, który to zasiada w **Gdańskiej Radzie ds. Równego Traktowania**, której współprzewodniczy Zastępca PMG ds. polityki społecznej. Przy Instytucji **funkcjonuje Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych**.

Główne działania jakie do tej pory podejmowała to:

1. Inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do:

- Integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych,
- Realizacji praw osób niepełnosprawnych.

2. Opiniowanie projektów powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych,
3. Analizowanie i opiniowanie realizacji programów odnoszących się do osób niepełnosprawnych,
4. Opiniowanie projektów uchwał i programów przyjmowanych przez Radę Miasta Gdańska, dotyczących pośrednio lub bezpośrednio osób niepełnosprawnych.

Odnotowano także dobrą współpracę z licznymi organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób z niepełnosprawnością. Ich przedstawiciele zasiadają w **Radzie Działalności Pożytku Publicznego. Warto utrzymywać, a w miarę możliwości rozszerzać tę współpracę.** Przy tworzeniu nowych aktów prawnych **uwzględniane są prawa i potrzeby osób niepełnosprawnych.**

Obowiązują następujące procedury: akty prawa miejscowego opiniowane są przez Gdańską Społeczną Radę ds. Osób Niepełnosprawnych; w Komisji Spraw Społecznych i Ochrony Zdrowia Rady Miasta Gdańska biorą udział przedstawiciele Wydziału Polityki Społecznej oraz Pełnomocnik PMG ds. Osób Niepełnosprawnych.

Projekty aktów prawnych, przepisów, które mają istotny wpływ na życie osób niepełnosprawnych **są konsultowane w ramach konsultacji społecznych** z osobami niepełnosprawnymi oraz z organizacjami działającymi na ich rzecz.

Organizacje pozarządowe świadczące usługi dla osób niepełnosprawnych na terenie, który obejmuje działaniem Instytucja to:

Organizacje zrzeszające same osoby niepełnosprawne, rodziców, opiekunów i specjalistów im służących. Organizacje te mają charakter samopomocowy, rzeczniczy, prowadzą specjalistyczne działania projektowe, prowadzą placówki. Praktycznie w każdego rodzaju niepełnosprawności istnieje w Gdańsku przynajmniej jedna fundacja lub stowarzyszenie. Łącznie w Gdańsku zarejestrowanych jest 108 organizacji deklarujących działania na rzecz osób niepełnosprawnych. Wśród świadczonych przez organizacje usług są między innymi: Domy Pomocy Społecznej (4), Dienne Domy Samopomocy (5), ŚDS –y (10), Kluby

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Samopomocy (11), Jednostki Specjalistycznego Poradnictwa (9), wypożyczalnię sprzętu rehabilitacyjnego i pomocniczego, usługi opiekuńcze i specjalistyczne.

Podsumowanie

Wykorzystanie proponowanych rozwiązań (rekomendacji) pozwoli na pełniejsze wdrażanie na terenie działania instytucji Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, a tym samym przyczyni się do poprawy sytuacji osób z niepełnosprawnościami. Są to działania trudne i czasochłonne, a na efekty w wielu przypadkach pojawią się za kilka lat, jednak z uwagi na zmieniającą się sytuację demograficzną oraz istniejące aktualnie możliwości ich wdrażania nie powinno się odkładać w czasie.

Przeprowadzony monitoring i jego efekty, w tym także przedstawiony raport może być podstawą do przeprowadzenia na terenie funkcjonowania instytucji bardziej kompleksowych działań związanych z zwiększaniem dostępności i zapewnieniem usług adekwatnych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Wspólnie wypracowane rozwiązania mogą stanowić podstawę i impuls do włączenia się działania realizowane w ramach Programu Dostępność Plus, opracowywanej przez Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych Strategii na Rzecz Osób Niepełnosprawnych czy też regulacji wprowadzonych przez ustawę o dostępności.

Poprawa dostępności przestrzeni publicznej to proces długotrwały, wymagający pogodzenia wielu aspektów: potrzeb i oczekiwań mieszkańców, perspektywy inwestorów - warunkowanej często możliwościami finansowymi, aspektów przestrzennych i środowiskowych. Dostępność wpływa na wiele obszarów życia wszystkich obywateli bez wyjątku, determinując ich indywidualną sytuację społeczną i ekonomiczną oraz warunkując jakość życia. Od kondycji dostępności zależy stopień rozwoju tak bardzo dziś potrzebnych więzi społecznych – budowanych na przykład w drodze międzypokoleniowej integracji.

Miasto Gdańsk podejmując z sukcesem inicjatywy poprawiające jakość życia osób z niepełnosprawnością, realizując działania wychodzące ponad obligatoryjne zadania jednostek samorządowych, stwarza sprzyjające warunki do kolejnych inwestycji i interwencji realizowanych z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnością.

Miasto Gdańsk, z uwagi na podjęte do tej pory działania, w tym udziału w procesie monitoringu wdrażania Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych i audycie dostępności wybranych budynków publicznych jest jednostką aktywnie zmierzającą do poprawy jakości życia niepełnosprawnych mieszkańców i pełniejszej realizacji ich praw.

**Fundusze
Europejskie**
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Większą skuteczność i efektywność tych działań może zapewnić zarówno finansowe jak i niefinansowe wsparcie samorządu w ramach m.in. Programu Dostępność Plus.

Załączniki.

Załącznik nr 1: Potwierdzenie odbioru raportu przez Instytucję Monitorowaną.

Potwierdzam odbiór Raportu
z monitoringu przeprowadzonego
dla miasta Gdańska
(Numer monitoringu 8/42/PM)

.....
Pieczątka i podpis

Raport został opracowany i przekazany do instytucji monitorowanej, jako efekt działań monitoringowych w ramach projektu „Monitoring działań jednostek administracji rządowej i samorządowej w województwie pomorskim w kontekście realizacji praw osób z niepełnosprawnościami i dostosowania do postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych”, Nr projektu: POWR.02.06.00-00-0042/16-00 .

Załącznik 2. Lista materiałów źródłowych

- 1) Strategia Rozwoju miasta Gdańska
- 2) Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych
- 3) Model na Rzecz Równego Traktowania (Uchwała RMG nr 3)
- 4) Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2015-2020